

PER UNCKEL:

Grundläggande idéer

Svensk Tidskrift har vänt sig till representanter för de tre borgerliga riksdagspartierna. De skriver här om respektive partis väg och borgerlighetens framtid.

Valet gick inte bra, vare sig för borgerligheten i allmänhet eller för Moderata Samlingspartiet. En undflyende socialdemokrati överlevde med blotta förskräckelsen. Miljöpartiet förmådde attrahera väljare som sökte något nytt.

Att socialdemokratin sitter kvar beror inte på att det objektivt sett skulle finnas bättre skäl för det än tidigare. Människors föreställningar och värderingar är om möjligt än mera icke-socialistiska idag än tidigare. De borgerliga vågor som socialdemokratin efter varje val lyckats dödförklara, präglar väljarnas syn på den egna och hela vårt samhälles utveckling.

Ändå vinner inte borgerligheten regeringsmakten. Här börjar förberedelserna för 1991 års val.

(s)-politik håller inte

Socialdemokratin försökte inför årets val att undvika nästan varje klassisk frontställning gentemot den borgerliga oppositionen. Till en del berodde detta säkert på att man i sak insett att den egna politiken inte höll. Men framför allt visste man att socialdemokraterna är förlorade i en rak debatt om sina grundläggande idéer.

När LO:s Rune Molin för något år sedan om löntagarfonderna förklarade att man under de närmaste åren fick söka sig fram på delvis nya vägar i avvaktan på att klimatet skulle bli mera fördelaktigt för de ursprungliga idéerna, säger han något viktigt också om socialdemokraternas strategi i stort.

1991 års val kommer säkert att uppvisa en socialdemokrati som alltjämt väntar på ett annat klimat. Otydligheten i de grundläggande frågorna förstärks. Språket läggs

Moderata Samlingspartiets partisekreterare, Per Unckel, var riksdagsman 1976–1986.

om i en riktning som vädjar till borgerliga värderingar. Med ändock i det långa loppet marginella förändringar i icke-socialistisk riktning kommer Kjell-Olof Feldt och 90-talsgruppen inom det socialdemokratiska partiet att försöka ge en ny socialdemokratisk framtoning trovärdighet.

I grunden förblir emellertid politiken densamma.

En ordentlig opposition

Borgerlighetens uppgift är att visa detta, och att göra det på ett sätt som frigör den breda folkliga opinionen mot allt det som går på tvärs mot vanligt folks självklara krav. Sverige behöver en ordentlig opposition. Vår främsta uppgift är inte att spekulera i den ena eller andra positiva detaljförändringen i den socialdemokratiska politiken. Visst skall vi välkomna också socialdemokratiska syndares omvändelse. Men vi skall framförallt hålla de politiska strålkastarna riktade mot det som är riktigt viktigt.

Marginalskattesänkningar — för att bara ta ett exempel — är självklart betydelsefulla. Framförallt Moderata Samlingspartiet har anledning att känna stolthet för det sätt på vilket man fått genomslag för den mångåriga kritiken mot att skatten åter upp nästan allt av en inkomstökning.

Ändå är det riktigt viktiga, att den socialdemokratiska staten även i fortsättningen anser sig ha moralisk rätt att lägga beslag på en större del av löntagarnas inkomster än någon annan stat i den fria världen.

Det är vår uppgift att se till att debatten handlar om detta och inte om marginaliteterna.

Samhällskritiken är oppositionens huvuduppgift. På dess grund skall ett alternativ till det socialdemokratiska samhället erbjudas.

När väljarna på frågan om sin syn på politiken upprepar sitt klassiska omdöme att politikerna bara träter, och att det man träter om inte angår mig, finns det skäl inte minst för Moderata Samlingspartiet att lyssna noga.

Vi vet nämligen att en betydande del av väljarna i värderingar och i sak ligger nära det som moderaterna står för. Men trots detta buntas moderaterna ihop med alla andra.

Ett exempel från den gångna valrörelsen belyser vad detta handlar om.

Sverige behöver en ordentlig opposition.

Ideologiska frågor

Klarare än någon gång tidigare ville moderaterna förändra familjernas allt mera otrygga barnomsorgsförhållanden. Det gemensamma borgerliga förslaget om vårdnadsersättning var för oss bara ett första — om än betydelsefullt — konkret steg mot en syn på familjen där pappa och mamma kan ta och känna sitt viktiga ansvar för sina barn.

Familjepolitiken var valrörelsens mest ideologiska fråga. Den utmanade hela den socialdemokratiska synen på välfärden. Pappa och mamma ställdes plötsligt över staten och kommunen.

Ändå blev valdebatten om detta en fråga om huruvida det går att leva på 41 kronor om dagen!

Av erfarenheten blir man emellertid

rik. Det går inte att vinna människors förtroende om man inte förmår föra debatten om de grundläggande problemen. Skiljelinjen ifråga om barnomsorgen gäller inte teknikaliteten och kronor utan fundamenta när det gäller samhälls- och människosyn.

Det barnfamiljerna där hemma vändas över formuleras visserligen inte i termer hämtade ur de klassiska ideologiska skrifterna. Ändå är likväl uppgivenheten och vanmakten en ideologisk kritik av något som ligger bra nära den socialdemokratiska politikens kärna. Och det är uppfordran till oss andra att erbjuda något nytt.

Det går inte att vinna människors förtroende om man inte förmår föra debatten om de grundläggande problemen.

Som det förhåller sig med barnomsorgen förhåller det sig med nästan alla andra viktiga områden. Den tilltagande svårigheten att få vård i tid blottlägger t ex bit för bit sönderfallet i det socialdemokratiska välfärdssystemets kärna. I det socialdemokratiska samhället är det ingen rättighet att få vård när den behövs — en vård som man dessutom redan betalat för — om man hamnat för långt bort i kön till de offentliga inrättningarna.

Och till någon annan kan den vanlige sjuke utan egna sparslantar inte vända sig. Hela det nätverk av andra som skulle kunna hjälpa har det socialdemokratiska samhället medvetet avvecklat. Det personliga och mångfacetterade har ersatts av det stora och kollektiva — som nu bryter samman. Kvar står den enskilde övergiven av alla.

Visa alternativ

Att visa hur det till allt det som nu fungerar allt sämre finns ett alternativ som inte bara i enskildheter är annorlunda är en bjudande plikt för borgerligheten. Det har inte minst alla de människor som det socialdemokratiska samhället lämnar i sticket rätt att kräva.

Det är ett alternativ som börjar i en helt annan ände än den socialdemokratiska. Det handlar om mänsklighet, om den trygghet långt bortom det omedelbart materiella, om hur välfärd i djupare mening helt enkelt inte kan administreras fram. Det handlar om värden, moral och etik.

Talar man med utländska journalister brukar det allt som oftast heta att den svenska debatten förs på socialdemokratiska villkor. Kanske ligger det mera i detta än vad vi inom borgerligheten ens för oss själva har velat erkänna. Om det är så är det inte så underligt att ett i grunden borgerligt folk tycker att politikerna bara bråkar om sådant som inte angår dem.

Moderata Samlingspartiet är det parti som har de största förutsättningarna att bryta sig ur detta schema. Att vara radikalt i ordets positiva bemärkelse. Att tala om det som är verkligt viktigt. Att se på vårt samhälle inte från den statliga och kommunala horisonten utan från den civila. Att anvisa det mänskliga svaret på människors frågor.

Borgerlighetens viktigaste uppgift

Det här är moderaternas huvuduppgifter. I grunden borde hela borgerligheten kunna samlas kring detta. Vi står ideologiskt — alla tre partierna — för en i grunden annorlunda samhällssyn än socialdemokraterna.

Inför valet 1991 vore det bra om det politiska meningsutbytet kunde handla om detta, mer än om det ena eller andra kravet som finns eller inte finns i något gemensamt borgerligt manifest.

De senaste årens gemensamma borgerliga arbete har visat att vi kan kompromissa oss samman om det som skiljer oss åt. Skall borgerligheten överhuvudtaget få chansen att göra detta i regeringsställning krävs det emellertid att man lyckas få visa att man i grunden är bärare av andra och bättre idéer än socialdemokraterna. Läggs för mycket arbete före ett val ner på att åstadkomma de kompromisser vi ändå vet att vi klarar senare riskerar den politiska debatten att marginaliseras. En sådan debatt gynnar bara socialdemokraterna — och möjligen miljöpartiet till vilka desillusionerade väljare i så fall kan komma att vända sig.

Om borgerligheten skall förmå ta över 1991 ligger i betydande utsträckning i våra egna händer. Kravet på oss att lyckas kommer att växa för varje år i takt med att det socialdemokratiska samhällets brister blir allt tydligare. Vänder sig väljarna till andra — eller till den i valanalyserna så

berömda soffan — är det faktiskt vårt eget fel.

Moderata uppgifter

Till slut: För Moderata Samlingspartiet finns det vid sidan om allt detta två uppgifter som vi med stolthet och entusiasm bär, nämligen att stå för öppenhet gentemot omvärlden och ett vaktslående om Sveriges frihet.

Det personliga och mångfacetterade har ersatts av det stora och kollektiva som nu bryter samman.

1991 års val kommer att handla om Europa. Vi säger ja till Europa därför att vi känner den kulturella samhörigheten. Vi stimuleras av de nya möjligheter europasamarbetet öppnar.

Samtidigt hävdar vi behovet av ett strikt försvar för att skydda friheten. Det är vi själva i vårt land som skall avgöra vart vi vill gå och hur vårt samhälle skall vara.

Dessa är våra uppgifter.